

LUKIOKOULUTUS UUDISTUU VUONNA 2021 – MIKÄ MUUTTUU LUKIOSSA?

Tiivistelmä

Lukiokoulutus uudistuu vuonna 2021

Tavoitteet:

- Kehittää lukion opetusta niin, että se tukee entistä paremmin opiskelijoiden hyvinvointia, yksilöllisiä tarpeita ja oppimista
- Sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle ja nostaa suomalaisten koulutustasoa vuoteen 2030 mennessä siten, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus nousee 25–34-vuotiaiden ikäluokassa 50 prosenttiin (nyt 41 prosenttia)
- Lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana väylänä sekä vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia

Olennaisimmat muutokset:

- Opintoihin sisällytetään laaja-alaisen eli oppiainerajat ylittävän osaamisen kokonaisuus, joka koostuu kuudesta eri osa-alueesta
- Opiskelijoilla on jatkossa oikeus entistä kattavampaan ja pitkäkestoisempaan opinto-ohjaukseen sekä erityiseen tukeen tarvittaessa
- Valtakunnalliset opinnot jäsennetään moduuleiksi, joista rakennetaan paikallisesti opintojaksoja
- Lukiossa painotetaan entistä enemmän yhteyksiä ympäröivään maailmaan: korkeakoulu-, kansainvälisyys, työelämä- ja yrittäjyysyhteistyö

Aikataulu:

- Lukion uudet opetussuunnitelman perusteet julkaistaan marraskuussa 2019. Tämän jälkeen alkaa paikallinen opetussuunnitelmatyö
- Paikalliset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön elokuussa 2021

Sisältö

Mitä tarkoitetaan lukion opintosuunnitelman perusteilla?	3
Mitkä ovat näkyvimvät muutokset uusissa lukion opintosuunnitelman perusteissa?	3
Mikä lukio-opintojen rakenteessa muuttuu, mikä pysyy ennallaan?	3
Miten lukiot koostavat opinnot uudessa opetussuunnitelmassa?	4
Miten lukio-opintoja arvioidaan?	4
Mitä laaja-alainen osaaminen tarkoittaa?	
Miksi laaja-alainen osaaminen on sisällytetty lukio-opetukseen?	4
Miten lukio-opiskelijoiden hyvinvointi ja jaksaminen on huomioitu?	6
Miten lukioden toimintakulttuuri ja arki muuttuu?	7
Ketkä ovat osallistuneet lukion opintosuunnitelman perusteiden valmisteluun?.....	8
Miksi lukio-opetusta uudistetaan juuri nyt?	9
Miten Opetushallitus tukee lukioita uudistuksen toteuttamisessa?.....	9
Millaista palautetta Opetushallitus on saanut kentältä?	10

Mitä tarkoitetaan lukion opintosuunnitelman perusteilla?

Lukion opintosuunnitelman perusteet (LOPS) ovat normiasiakirja, joiden perusteella koulutuksen järjestäjät ja lukiot alkavat työstää paikallisia, 1.8.2021 käyttöön otettavia opetussuunnitelmiaan. Uudet lukion opetussuunnitelman perusteet on laadittu vuonna 2018 hyväksytyjen lukiolain ja valtioneuvoston asetuksen mukaisesti.

Opetushallituksen laatimat uudet lukion opetussuunnitelman perusteet julkaistiin torstaina 7.11.

Lukiopäivillä Helsingissä.

Mitkä ovat näkyvimmit muutokset uusissa lukion opintosuunnitelman perusteissa?

Monin osin opetus Suomen lukioissa jatkuu kuten ennenkin. Keskeisiä muutoksia on neljä. Uutena lukion opetussuunnitelman perusteisiin on sisällytetty laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista muodostuu kaikille oppiaineille yhteisiä tavoitteita, ja tietoja ja taitoja opetellaan osana eri oppiaineiden opetusta.

Valtakunnalliset opinnot jäsentyvät jatkossa moduuleiksi, joista luodaan paikallisesti opintojaksoja. Opiskelijoille tarjotaan jatkossa entistä kattavampaa ja pitkäkestoisempaa opinto-ohjausta sekä erityistä tukea sitä tarvitseville. Lisäksi uudistuvassa lukiossa rakennetaan entistä ahkerammin yhteyksiä ympäröivään maailmaan. Etenkin korkeakoulu-, kansainvälisyys- sekä työelämä- ja yrittäjyysyhteistyö painottuvat.

Mikä lukio-opintojen rakenteessa muuttuu, mikä pysyy ennallaan?

Lukiokoulutuksen laajuus ja kesto pysyvät uudistuksessa entisellään. Lukio on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorten ja aikuisten oppimäärinä.

Tuntijako, eli eri oppiaineiden määrä suhteessa opintojen kokonaismäärään, säilyy ennallaan. Myös pakollisten opintojen ja valinnaisten opintojen osuudet säilyvät ennallaan.

Opintoihin käytettävä vähimmäistuntimäärä pysyy samana, vaikka kurssien sijaan opinnot lasketaan jatkossa opintopisteinä. Yhden opintopisteen laajuus vastaa nykyistä puolta kurssia – eli on lukiodien opetustuokioiden kestosta riippuen esimerkiksi 19 x 45 minuutin oppituntia tai 11,4 x 75 minuutin oppituntia.

Jatkossa lukion koko oppimäärän suorittaakseen tulee nuorille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa suorittaa vähintään 150 opintopistettä. Näistä vähintään 20 opintopistettä muodostuu valtakunnallisista valinnaisista

opinnoista. Aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärän laajuus on vähintään 88 opintopistettä.

Miten lukiot koostavat opinnot uudessa opetussuunnitelmassa?

Lukiot tai koulutuksen järjestäjät laativat paikalliset opetussuunnitelmat lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Valtakunnalliset opinnot on jäsennetty 1–3 opintopisteen moduuleiksi, jotka toimivat raaka-aineina paikallisesti luotaville opintojaksoille.

Opintojaksot voivat olla laajuudeltaan ja muodoltaan erilaisia. Ne voivat olla joko oppiaineiden omia tai useammalle oppiaineelle yhteisiä.

Opintojakso voidaan koostaa esimerkiksi näin:

- Opetussuunnitelman perusteiden yhteiskuntaopin 2 opintopisteen taloustiedon moduulista ja talousmatematiikan 1 opintopisteen moduulista muodostetaan paikallisesti 3 opintopisteen Talous tutuksi -opintojakso. Tälle kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi.

Tutustu myös paikallisen opintosuunnitelmatyön avuksi tarkoitettuun LOPS-työkaluun Youtubessa:

www.youtube.com/watch?v=qfV-Knfx_rw

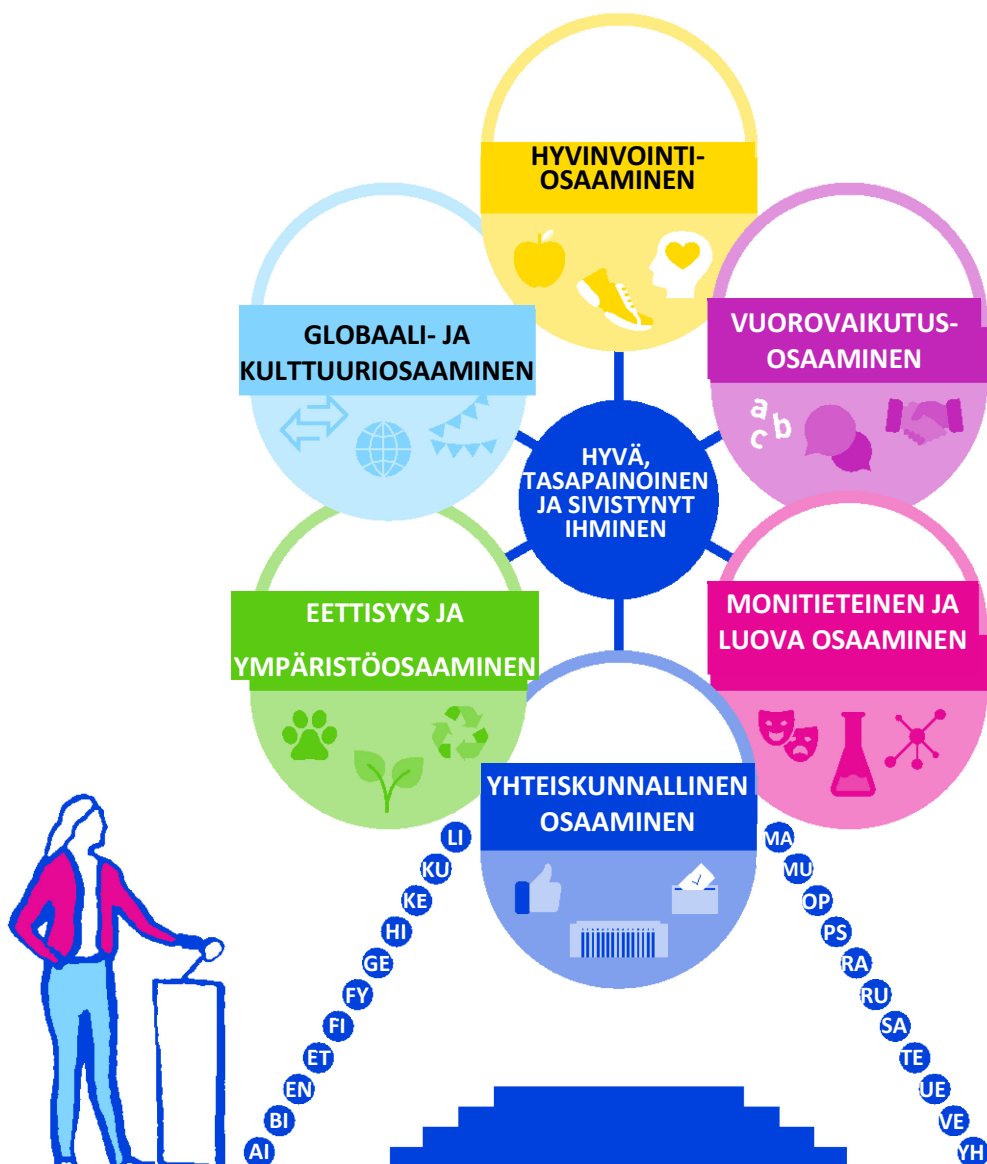
Opintojaksojen ansiosta oppiainerajat ylittävien opintojen järjestäminen on koulutuksen järjestäjille aiempaa sujuvampaa. Laajempien opintojaksojen etu opiskelijan näkökulmasta on se, että opinnot näyttäytyvät opiskelijalle eheämpinä kokonaisuuksina. Näin voidaan myös välttää päällekkäisyyttä eli samojen tai samantyyppisten asioiden opiskelemista useampaan kertaan, mikä voi osaltaan vähentää opiskelijoiden ja opettajien työkuormaa.

Miten lukio-opintoja arvioidaan?

Opinnot arvioidaan opintojaksoittain. Silloin kun opintojakso koostuu useasta eri oppiaineesta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Kunkin oppiaineen päättöarvosana muodostuu opintopisteittäin painotetusta opintojaksojen keskiarvosta.

Mitä laaja-alainen osaaminen tarkoittaa? Miksi laaja-alainen osaaminen on sisällytetty lukio-opetukseen?

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion kaikkien oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alaisen osaamisen tiedot ja taidot tukevat opiskelijan kasvua hyväksi, tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi. Kokonaisuus sisältää tietoja, taitoja, arvoja ja asenteita, jotka auttavat kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä antavat valmiuksia kansainvälisyyteen, jatko-opintoihin ja työelämään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden.

- hyvinvointiosaaminen
- vuorovaikutusosaaminen
- monitieteinen ja luova osaaminen
- yhteiskunnallinen osaaminen
- eettisyys ja ympäristöosaaminen
- globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen

Tutustu laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin tarkemmin Youtube-videollamme:

www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/laaja-alainen-osaaminen-uusissa-lukion-opetussuunnitelman-perusteissa

Miten lukio-opiskelijoiden hyvinvointi ja jaksaminen on huomioitu?

Lukiolakiin sisällytettiin nyt ensimmäistä kertaa opiskelijan oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea. Tavoitteena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa, edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan sekä ehkäistä ja tunnistaa varhain mahdollisia oppimisen vaikeuksia.

Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Oppimisen tuella tarkoitetaan yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja, opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista sekä myönteisen palautteen antamista.

Tuki takaa sen, että kaikkia opiskelijoita kohdellaan lukioissa yhdenvertaisesti.

Opiskelijalla on oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Opiskelijaa on tuettava hänen henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa laatimisessa.

Lukiolain uudistuksen myötä oppilaitoksesta pois siirtyvän opiskelijan oikeuksia laajennettiin koskemaan myös hänen mahdollisesti tarvitsemaansa jatko-ohjausta. Ohjausta on annettava myös muihin opintoihin hakeutumiseen opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättymässä tai joka aikoo erota, sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen henkilölle, joka lukion oppimäärän suoritettuaan ei saa opiskelupaikkaa.

Hyvinvointi on yksi laaja-alaisen osaamisen osa-alue. Tavoitteena on kehittää hyvinvointiosaamista lukiossa siten, että

- opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta
- lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen
- opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan
- opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä
- opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi

Miten lukioiden toimintakulttuuri ja arki muuttuu?

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on lukion hyvä arki. Uusissa opetussuunnitelman perusteissa vahvistetaan opintojen opiskelijälähtöisyyttä ja opintojen henkilökohtaistamista eli sitä, että jokaiselle opiskelijalle laaditaan juuri hänelle sopiva opiskelusuunnitelma. Tällä pyritään lisäämään opiskelumotivaatiota ja opintojen mielekkyyttä.

Tavoitteena on, että lukio on inspiroiva, elämänmakuinen ja mielekäs paikka opiskella ja työskennellä sekä lukiolaisille että opettajille, rehtoreille ja muulle henkilöstölle.

Lainsäädännön veloitteet hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä on otettu entistä laajemmin huomioon uusissa opetussuunnitelman perusteissa. Hyvinvointi nähdään kattavana kokonaisuutena, joka on osa sekä asiakirjan yhteisiä osia että oppiaineiden opetusta.

Hyvinvoinnin näkökulma näkyy muun muassa koulutuksen järjestäjää koskevissa tehtävissä, opetuksen käytännön järjestämistä koskevissa linjauksissa sekä eri oppiaineita ja laaja-alaista osaamista koskevissa tavoitteissa. Opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu, että vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon on tärkeä ottaa myös opiskelijat mukaan.

Lukioiden toimintakulttuurissa painotetaan aiempaa vahvemmin nimenomaan opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lähtökohtana on arvoperusta, joka korostaa lukion kasvatustehtävää opetustehtävän rinnalla. Lukiokoulutuksessa luodaan edellytyksiä opiskelijan osallisuudelle, fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille sekä niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa edistetään toimintakulttuuria, jonka keskiössä on oppiva yhteisö. Oppivassa yhteisössä opiskelijaa ohjataan tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa.

Perusteissa toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia teemoja ovat

- oppiva yhteisö
- osallisuus ja yhteisöllisyys
- hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Opetushallitus tukee valtionavustuksilla lukion toimintakulttuuria uudistavia hankkeita, joiden tavoitteena on kehittää opiskelijoiden osallisuutta, innovatiivisuutta ja luovuutta sekä kestävää hyvinvointia edistäviä käytänteitä.

Ketkä ovat osallistuneet lukion opintosuunnitelman perusteiden valmisteluun?

Opetushallitus on valmistellut perusteet laajassa yhteistyössä kentän toimijoiden ja lukiokoulutuksen sidosryhmien kanssa. Perusteita oli laatimassa 23 aine- ja teemakohtaista työryhmää, joissa oli Opetushallituksen omien lukioasiantuntijoiden lisäksi yli 200 ulkopuolista jäsentä. Mukana oli lukion arjen asiantuntijoita, kuten opettajia, rehtoreita ja opiskelijoita sekä tutkimuksen ja opettajankoulutuksen edustajia. Sidosryhmistä koottuun ohjausryhmään kuului 20 jäsentä.

Lukioväki osallistui aktiivisesti Lops-perusteiden valmisteluun. Elokuussa 2018 tehtyyn Lops-perusteita koskevaan palautekyselyyn kertyi yli 500 vastausta. Kenttä ja sidosryhmät kommentoivat aktiivisesti myös lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnosta. Siihen saatiin yli 600 lausuntoa.

Miksi lukio-opetusta uudistetaan juuri nyt?

Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019. Paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä, kun uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön elokuussa 2021.

Lukiouudistus tukee osaltaan suomalaisten koulutustason nostamista. Korkea koulutustaso nähdään kansallisena menestystekijänä. Jo edellisen hallituksen asettama tavoite on kasvattaa korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokassa 50 prosenttiin nykyisestä 41 prosentista vuoteen 2030 mennessä. Suomessa tarvitaan tulevaisuudessa vahvaa asiantuntijaosaamista ja nykyistä enemmän korkeakoulutettua työvoimaa, varsinkin kasvualoilla.

Uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana väylänä. Samalla halutaan vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot sekä korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tutustu opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän alkuvuodesta tuottamaan selvitykseen Katse korkealle, jossa kuvataan useita erilaisia mahdollisuuksia korkeakouluyhteistyöhön erilaisissa ympäristöissä
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161375>

Miten Opetushallitus tukee lukioita uudistuksen toteuttamisessa?

Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö tukevat lukioita Lops-työssään. Tavoitteena on käydä vireää vuoropuhelua lukioväen eli opettajien, rehtorien, opiskelijoiden, koulutuksen järjestäjien ja sidosryhmien kanssa ja suunnitella yhteistyössä ainakin vuoteen 2025 saakka kestävää pitkän aikavälin tukiohjelmaa.

Opetushallitus tukee uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa webinaareilla sekä julkaisemalla tukimateriaaleja, blogeja ja videoita. Lisäksi järjestämme erilaisia koulutuksia lukioväelle. Esimerkiksi marraskuussa 2019 alkaa yhteensä seitsemän maksuttoman koulutustilaisuuden kierros ympäri Suomea, joka toteutetaan yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa. Lisäksi Opetushallituksen asiantuntijat kiertävät syksyllä 2019 eri puolilla Suomea kertomassa uudistuksesta ja vastaamassa kysymyksiin.

Uudistuksen keskeisistä teemoista on jo julkaistu videoita ja esite. Opetushallituksessa kehitetään parhaillaan e-perusteiden LOPS-työkalua, jolla halutaan sujuvoittaa paikallisten opetussuunnitelmien tekemistä. Työkalu lanseerataan Lukiopäivien yhteydessä marraskuussa.

Opetushallitus myöntää vuonna 2019 lukiokoulutuksen järjestäjille valtionavustusta 10 miljoonaa euroa lukiolainsäädännön uudistusten toimeenpanon ja paikallisten opetussuunnitelmien valmistelutyön

tukemiseen, sekä 1 miljoonan euron avustuserän lukiokoulutuksen tutoropettajatoiminnan kehittämiseen ja käynnistämiseen.

Lisäksi Opetushallitus on rahoittanut valtionavustuksilla uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa tukevia lukioiden kehittämishankkeita, joissa painopisteenä on ollut opetus- ja arviointimenetelmien monipuolistaminen, toimintakulttuurin uudistaminen ja oppimisympäristöjen laajentaminen sekä kansainvälisyyden edistäminen. Näihin hankkeisiin on myönnetty vuositason runsaat 1,5 miljoonaa euroa.

Millaista palautetta Opetushallitus on saanut kentältä?

Palautteen yleissävy on ollut positiivinen. Lops-perusteiden luonnosta on pidetty pääosin hyvänä, lukiouudistuksen tavoitteiden mukaisena ja selkeänä: se antaa selvän raamin paikalliselle opetussuunnitelmatyölle. Laaja-alaista osaamista pidetään tervetulleena uutena elementtinä.

Kiitosta saaneita näkökulmia Lops-luonnoksessa ovat olleet ihmisoikeudet, kulttuurinen moninaisuus, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, ilmaston muutoksen ja kestävä kehityksen huomioon ottaminen ja hyvinvointi.